

เปิดประเด็น

Issues Raising

นาทพงศ์ หนูสวัสดิ์

พัฒนาการรู้เรื่องการอ่านอย่างไรให้สำเร็จ

How Can Reading Literacy Development be Achieved?

การรู้เรื่องการอ่าน (Reading Literacy) นับเป็นสมรรถนะสำคัญที่เด็กไทยทุกคนพึงมี เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ การเข้าถึง การทำความเข้าใจ วิเคราะห์ ประเมินคุณค่า และสร้างความหมายจากข้อมูลที่อ่าน อันนำไปสู่การสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน อันนำไปสู่การ เป็นผู้ที่เรียนรู้เชิงรุก มีความมั่นใจ สามารถกำกับตนเองให้เรียนรู้สาขาวิชาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างกลมกลืน เปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น แนวคิดและข้อมูลต่าง ๆ ที่มาจากแหล่งข้อมูลต่างวัฒนธรรม และสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการทำงานของตนเอง อีกด้วย

ใครมีหน้าที่สอนให้นักเรียนรู้เรื่องการอ่าน

เนื่องจาก “การอ่าน” เป็นหนึ่งในสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และครูภาษาไทยก็มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาความสามารถในการอ่านให้กับนักเรียน เพื่อให้เป็นความสามารถพื้นฐานในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ในหลักสูตร อย่างไรก็ตาม ไม่มีวิชาใดเลยที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้ โดยไม่ต้องให้นักเรียน “อ่าน” ดังนั้น หลักสูตรที่สร้างเสริมความแข็งแกร่งด้านการรู้เรื่องการอ่านให้กับนักเรียนจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงกลุ่มสาระทางภาษาเท่านั้น แต่กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ก็ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียนฝึกฝนการรู้เรื่องการอ่านด้วย ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูทุกคนที่จะต้องรับผิดชอบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการรู้หนังสือบนฐานของสาระการเรียนรู้ในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบ (General Capabilities in the Australian Curriculum – January, 2013: 2)

ครูทุกคนจึงควรเข้าใจความสำคัญจำเป็นของการพัฒนาการรู้เรื่องการอ่าน และระบุระดับความสามารถทางการอ่านของนักเรียนแต่ละระดับชั้นที่ตนรับผิดชอบให้ชัดเจน เพื่อให้

สามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ที่หมายรวมถึงการฝึกอ่านเพื่อการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ของรายวิชาและสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกอ่านในระดับที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้สาระของรายวิชาอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง

ดังนั้น ครูทุกคนจึงควรให้ความสำคัญกับการเลือกใช้รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ ควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้สาระหลักของรายวิชา

อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก “การอ่าน” เป็นสาระแรกของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ดังนั้น พันธกิจหลักประการหนึ่งของครูภาษาไทย ก็คือ การพัฒนานักเรียนให้สามารถ “ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน” (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา: 2551, 2) และ เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (อายุ 15 ปี) แล้ว “... เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด พังความคิด ย่อความ เขียนรายงานจาก สิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิจัย อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน” (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา: 2551, 4-5)

การรู้เรื่องการอ่าน VS ความสามารถในการอ่าน

คำว่า “การรู้เรื่องการอ่าน” นับเป็นคำที่ค่อนข้างใหม่สำหรับครูและนักเรียนไทย โดยทั่วไป คำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายคือ คำว่า “การอ่าน” “การอ่านเพื่อความเข้าใจ” หรือ “ความสามารถในการอ่าน” เมื่อมีการประเมินการรู้เรื่องการอ่าน และมีรายงานว่าเด็กไทยมีคะแนนการรู้เรื่องการอ่านต่ำ จึงทำให้เกิดคำถามว่า การพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนตามสาระการเรียนรู้ มาตรฐานและตัวชี้วัดสาระการอ่าน เป็นเรื่องเดียวกันกับการพัฒนาการรู้เรื่องการอ่านให้นักเรียนหรือไม่ และการจัดการเรียนรู้สาระการอ่านตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สามารถพัฒนาการรู้เรื่องการอ่านให้นักเรียนได้หรือไม่

ผลการพิจารณาสมรรถนะด้านการรู้เรื่องการอ่านของ PISA (Programme for International Student Assessment) ทั้ง 3 ด้าน เทียบเคียงกับมาตรฐานและตัวชี้วัดสาระการอ่านของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า สมรรถนะด้านการรู้เรื่องการอ่านของ PISA มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานและตัวชี้วัดสาระการอ่าน (สันติวัฒน์ จันทร์โต และนาทพงศ์ หนูสวัสดิ์, 2560) ดังตารางนี้

ตาราง 1 ตารางเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะการรู้เรื่องการอ่าน PISA กับตัวชี้วัดสาระการอ่าน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

สมรรถนะ การรู้เรื่องการอ่านของ PISA (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี, 2560)	ตัวชี้วัดสาระการอ่าน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3-1 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา: 2551, 20-17)	
	รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด
การเข้าถึงและค้นคืนสาระ หมายถึง การหาตำแหน่งของข้อมูลและสามารถ บอกตำแหน่งของข้อมูลที่ต้องการ	ท 1.1 ม.2/1	จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน
	ท 1.1 ม.1/7	ปฏิบัติตามคู่มือแนะนำวิธีการใช้งาน ของเครื่องมือหรือเครื่องใช้ในระดับที่ ยากขึ้น
	ท 1.1 ม.2/2	จับใจความสำคัญ สรุปความ และ อธิบายรายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน
	ท 1.1 ม.3/3	ระบุใจความสำคัญและรายละเอียดของ ข้อมูลที่สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน
การบูรณาการและตีความ หมายถึง การสร้างความเข้าใจในภาพรวมของ สิ่งที่อ่านและแสดงความเข้าใจโดยระบุ ใจความสำคัญหรือจุดประสงค์ของเรื่อง รวมถึงการตีความเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปสู่ ความเข้าใจที่ลึกซึ้งเปรียบเทียบข้อมูลที่ แตกต่าง	ท 1.1 ม.3/1	ระบุเหตุและผล และข้อเท็จจริงกับ ข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน
	ท 1.1 ม.4/1	ระบุและอธิบายคำเปรียบเทียบ และ คำที่มีหลายความหมายในบริบทต่าง ๆ จากการอ่าน
	ท 1.1 ม.5/1	ตีความคำยากในเอกสารวิชาการ โดย พิจารณาจากบริบท
	ท 1.1 ม.3/2	เขียนผังความคิดเพื่อแสดงความเข้าใจ ในบทเรียนต่างๆ ที่อ่าน
	ท 1.1 ม.5/2	วิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริง ข้อมูล สนับสนุน และข้อคิดเห็นจากบทความ ที่อ่าน
	ท 1.1 ม.2/3	ระบุความแตกต่างของคำที่มีความ หมายโดยตรงและความหมายโดยนัย
	ท 1.1 ม.4/3	อ่านเรื่องต่างๆ แล้วเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด บันทึกย่อความ และ รายงาน

ตาราง 1 ตารางเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะการรู้เรื่องการอ่าน PISA กับตัวชี้วัดสาระการอ่าน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ต่อ)

สมรรถนะ การรู้เรื่องการอ่านของ PISA (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี, 2560)	ตัวชี้วัดสาระการอ่าน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3-1 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา: 2551, 20-17)	
	รหัสตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด
การสะท้อนและประเมิน หมายถึง การดึงเอาความรู้ ความคิดเห็น หรือเจตคติที่อยู่นอกเหนือจากเนื้อเรื่องมาเชื่อมโยงกับข้อมูลที่อยู่ในเรื่อง	ท 1.1 ม.6/1	ระบุข้อสังเกตและความสมเหตุสมผลของงานเขียนประเภทชักจูงโน้มน้าวใจ
	ท 1.1 ม.8/1	วิเคราะห์คุณค่าที่ได้รับจากการอ่านงานเขียนอย่างหลากหลายเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต
	ท 1.1 ม.4/2	อภิปรายแสดงความคิดเห็น และข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
	ท 1.1 ม.6/2	ระบุข้อสังเกตการชวนเชื่อ การโน้มน้าวหรือความสมเหตุสมผลของงานเขียนอ่านหนังสือ บทความ หรือคำประพันธ์อย่างหลากหลายและ
	ท 1.1 ม.7/2	ประเมินคุณค่าหรือแนวคิดที่ได้จากการอ่าน เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต
	ท 1.1 ม.5/3	วิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินเรื่องที่อ่านโดยใช้กลวิธีการเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ดีขึ้น
	ท 1.1 ม.6/3	ประเมินความถูกต้องของข้อมูล ที่ใช้สนับสนุนในเรื่องที่อ่าน
	ท 1.1 ม.7/3	วิจารณ์ความสมเหตุสมผล การลำดับความ และความเป็นไปได้ของเรื่อง
	ท 1.1 ม.8/3	วิเคราะห์เพื่อแสดงความคิดเห็นโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
	ท 1.1 ม.9/3	ตีความและประเมินคุณค่า และแนวคิดที่ได้จากงานเขียนอย่างหลากหลายเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต

สมรรถนะทั้ง 3 ด้านของการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องการอ่าน PISA สอดคล้องกับตัวชี้วัดสาระการอ่าน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น หากครูภาษาไทยสามารถจัดการเรียนการสอน ที่สามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนได้ตามตัวชี้วัด นักเรียนก็ควรเป็นผู้รู้เรื่องการอ่าน และเมื่อเข้ารับการประเมินผลการเรียนรู้เรื่องการอ่านตามโครงการ PISA ก็ควรมีผลคะแนน “ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานของ OECD”

การประเมินการเรียนรู้เรื่องการอ่านตามโครงการ PISA

ในช่วง 17 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยขอเข้าร่วม Programme for International Student Assessment (PISA) ซึ่งเป็นโครงการประเมินผลนักเรียนระดับนานาชาติ ซึ่งริเริ่มโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Cooperation and Development) หรือ OECD) โดยมีวัตถุประสงค์ในการประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศที่เป็นสมาชิก OECD และประเทศที่ไม่เป็นสมาชิก OECD เพื่อเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพ และความสามารถในการแข่งขันในอนาคต โดยมุ่งเน้นการประเมินความสามารถของนักเรียนด้านการใช้ความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง ปัจจุบันมีประเทศจากทั่วโลกเข้าร่วมโครงการ PISA มากกว่า 70 ประเทศ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560)

โครงการ PISA นี้ ประเมินสมรรถนะการเรียนรู้ (Literacy) 3 ด้าน ของนักเรียนในช่วงอายุ 15 ปี ซึ่งสากลถือว่าเป็นวัยจบการศึกษามัธยมศึกษา การรู้เรื่องการอ่านเป็นหนึ่งในสามด้านดังกล่าว โดยนักเรียนจะได้รับการประเมินสมรรถนะการอ่าน 3 ด้าน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) คือ (1) การเข้าถึงและค้นคืนสาระ (Access and Retrieve) (2) การบูรณาการและตีความ (Integrate and Interpret) และ (3) การสะท้อนและประเมิน (Reflection and Evaluation)

การประเมินสมรรถนะรู้เรื่อง 3 ด้าน ของ PISA จะดำเนินการประเมินปีละด้าน ดังนั้นนักเรียนไทยอายุ 15 ปี ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ จึงได้รับการประเมินการเรียนรู้เรื่องการอ่าน (Reading Literacy) ตามโครงการฯ แล้ว 6 ครั้ง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 จนกระทั่งปี ค.ศ. 2015 ผลคะแนนการทดสอบการเรียนรู้เรื่องการอ่านของนักเรียนไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยมาโดยตลอด โดยในปี ค.ศ. 2000 ผลคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้เรื่องการอ่านคือ 431 คะแนน หลังจากนั้นคะแนนเฉลี่ยก็ลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปี ค.ศ. 2003 คือ 420 คะแนน และในปี ค.ศ. 2006 คือ 412 แม้ว่าคะแนน ปี ค.ศ. 2009 ถึง 2012 นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น คือ 421 และ 441 ตามลำดับ แต่ก็ยังคงต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศอื่น ๆ ที่รับการทดสอบ

กล่าวคือ ผลการทดสอบปี ค.ศ. 2015 คะแนนเฉลี่ยการรู้เรื่องการอ่านของประเทศผู้เข้าร่วมทดสอบ คือ 493 คะแนน ในขณะที่ประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ย 409 คะแนนซึ่งลดลง 32 คะแนนจากปี 2012 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

OECD แบ่งกลุ่มคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านของประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมทดสอบในปี ค.ศ. 2015 ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD อย่างมีนัยสำคัญ (2) กลุ่มแตกต่างจากค่าเฉลี่ย OECD อย่างไม่มีนัยสำคัญ และ (3) กลุ่มต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD อย่างมีนัยสำคัญ คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยอยู่ในกลุ่มต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD อย่างมีนัยสำคัญ และถูกจัดให้อยู่ในลำดับที่ 58 จาก 71 ประเทศ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ทำไมนักเรียนไทยได้ผลคะแนนการรู้เรื่องการอ่านต่ำ

ผลการวิจัยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ระบุว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนไทยได้ผลคะแนนการรู้เรื่องการอ่านต่ำ คือ “การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน” ของครู ... ครูไทยสอนให้นักเรียนอ่านอย่างไร และครูวิชาวะไรบ้างตกเป็นจำเลย

ธงชัย ชิวปรีชา (2557) ระบุว่า สาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้ผลการประเมินการรู้เรื่องการอ่าน PISA ของไทยตกต่ำ เกิดจากการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในห้องเรียนยังไม่สามารถพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน นอกจากนั้น ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่านตามแนวทางการประเมินผล PISA ของ ญัฐธิดา โยธา และ สมบัติ ท้ายเรือคำ (2559) ก็ระบุว่า ส่วนหนึ่งของแนวทางการส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่าน คือ การจัดการเรียนการสอนสร้างทักษะการแปลความหมายจากเรื่องราว นักเรียนจะถูกถ่ายทอดความรู้โดยครูผู้เป็นบุคคลสำคัญในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน การออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่ดีย่อมส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการคิดและของนักเรียน อย่างไรก็ตามครูส่วนใหญ่ไม่สามารถสอนการอ่านให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านเท่าที่ควร นักเรียนจึงไม่ได้รับการฝึกฝนความสามารถด้านการอ่านอย่างเต็มศักยภาพ

นอกจากนั้นนักเรียนไทยยังประสบปัญหาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ จากผลการวิจัยของ ดวงจันทร์ วรคามิน, บังปอนด์ รักอานวยกิจ และยศวีร์ สายฟ้า (2559) โดยพัฒนาแบบทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทยโดยอ้างอิงโครงสร้างแบบทดสอบมาตรฐานของ PISA พบว่า นักเรียนไทยมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับต่ำ

ซึ่งการคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถที่ใช้ควบคู่กับทักษะการอ่านของนักเรียน ด้วยเหตุนี้ นักเรียนไทยจึงประสบปัญหาด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ ซึ่งส่งผลต่อการประเมินผลการรู้เรื่องการอ่านของ PISA ที่ทำให้นักเรียนไทยได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยมาตรฐาน

ทักษะการคิดวิเคราะห์ยังส่งผลไปสู่ปัญหาสมรรถนะด้านการสะท้อนและประเมิน ซึ่งเป็นด้านหนึ่งที่ PISA มุ่งประเมินผล นักเรียนไทยจึงจะต้องเปรียบเทียบข้อมูล เชื่อมโยง ความรู้ภายนอกกับเนื้อหาภายในบทอ่าน ประเมินเนื้อหาโดยใช้เหตุผลสนับสนุนประกอบการ อธิบาย แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่าน และนำความรู้จากบทอ่านไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ ประจำวันอีกด้วย

นอกจากนั้น งานวิจัย A study of relevancy of method in teaching reading by Thai language teachers and the PISA reading literacy: A focus group study in finding suggestion for developing students reading performance for PISA (Nusawat, 2016) รายงานถึงสาเหตุของปัญหาการรู้เรื่องการอ่านของนักเรียนไทยว่ามี 3 ประการหลัก ๆ คือ (1) การจัดการเรียนรู้ของครู (2) บทอ่านเสริมที่ครูเลือกนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ (3) ลักษณะ ของข้อสอบที่ครูใช้ในการประเมินผลการอ่านของนักเรียน

ครูภาษาไทยที่รับผิดชอบสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดของ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักว่าจุดประสงค์ในการสอนด้านการอ่าน คือ การพัฒนา นักเรียนให้มีทักษะการอ่านรอบด้าน อันประกอบด้วย การอ่านเพื่อความเข้าใจ การตีความ การ สะท้อนและการนำไปใช้กับชีวิตประจำวัน ซึ่งนับว่าครอบคลุมสมรรถนะการรู้เรื่องการอ่านของ PISA และครูเชื่อว่านักเรียนจะสามารถทำแบบทดสอบการประเมินผลการรู้เรื่องการอ่านของ PISA ได้ แต่ในความเป็นจริง ครูภาษาไทยมุ่งจัดการเรียนการสอนการอ่านเพื่อให้นักเรียนสอบ ผ่านการประเมินผลภายในโรงเรียน โดยใช้วิธีการสอนให้นักเรียนท่องจำเป็นหลัก โดยไม่ได้ มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดและวิเคราะห์ของนักเรียน นักเรียนจึง ไม่ได้เรียนรู้และฝึกฝน การอ่านในระดับการบูรณาการ การตีความ การวิเคราะห์ การสะท้อนผลการอ่าน การประเมินค่า และการนำผลการอ่านไปปรับใช้ในสถานการณ์อื่น จึงมีปัญหาในการตอบคำถาม ที่วัดสมรรถนะ การอ่านในระดับการบูรณาการและตีความ และการสะท้อนและประเมินผล

นอกจากนี้ หนังสือที่ครูใช้จัดการเรียนการสอนภาษาไทยมีประเภทบทอ่านไม่หลากหลาย และแตกต่างจากบทอ่านที่ปรากฏในข้อสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านของ PISA นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกให้อ่านบทอ่านแบบ infographic กราฟ แผนภาพ ตาราง หรือการ์ตูน ประกอบ กับครูในวิชาอื่น ๆ ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการอ่าน แม้นักเรียนต้องเรียนรู้รายวิชา

ต่าง ๆ ผ่านการอ่านก็ตาม ดังนั้น ทำให้มีปัญหาในการทำ ความเข้าใจ บทอ่านลักษณะต่าง ๆ ใน ข้อสอบการรู้เรื่องการอ่านของ PISA

ไม่เพียงเท่านั้น ผลการสัมภาษณ์นักเรียนไทยเมื่อเห็นตัวอย่างของแบบทดสอบ PISA ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ลักษณะของแบบทดสอบในโรงเรียนมีความแตกต่างจากแบบ ทดสอบ PISA ทำให้นักเรียนไม่คุ้นเคยกับการทำแบบทดสอบที่ต้องตอบคำถามในรูปแบบการ เลือกตอบเชิงซ้อนและการสร้างคำตอบอิสระ ทำให้เกิดปัญหากับการทำแบบทดสอบที่มีรูปแบบ ที่ต่างจากข้อสอบปรนัยที่เคยทำในโรงเรียน

ปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาการรู้เรื่องการอ่านให้นักเรียน

เมื่อการจัดการเรียนรู้การอ่านของครูมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการรู้เรื่องการอ่าน ให้นักเรียน การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้การอ่านของโรงเรียนในต่างประเทศและใน ประเทศไทย ที่สามารถทำให้นักเรียนเป็นผู้รู้เรื่องการอ่าน และได้ผลคะแนนการวัดการรู้เรื่อง การอ่านของ PISA ในระดับ ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD อย่างมีนัยสำคัญ จึงน่าจะให้คำตอบ ที่น่าสนใจ

ประเทศเกาหลีเป็นหนึ่งใน 10 ประเทศที่มีค่าเฉลี่ยด้านการรู้เรื่องการอ่านสูงที่สุด ต่อเนื่องกันหลายปี ทั้งนี้ เนื่องจากเกาหลีมีการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้การจัดการ เรียนรู้การอ่านของครูให้สัมพันธ์กับการประเมินผลของ PISA นักเรียนเกาหลีจึงได้รับการ ฝึกฝนกระบวนการอ่านอย่างหลากหลาย ดังนั้น การวางแผนและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อเป็น แนวทางให้กับครูสามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนให้มีทักษะการอ่านอย่าง มีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ (KIM, 2007)

วิธีการจัดการเรียนการสอนการอ่านของครูเป็นอีกปัจจัยความสำเร็จหนึ่ง ในการ พัฒนาการอ่านของนักเรียน ดังที่ Eraslan (2009) ระบุว่า เบื้องหลังความสำคัญในการ ประเมินผลการรู้เรื่องการอ่าน PISA ของประเทศฟินแลนด์ คือ ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญยิ่งใน การพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ เมื่อประเทศ ตุรกีซึ่งไม่ประสบความสำเร็จในการประเมินผล PISA หาแนวทางแก้ไขปัญหา ก็ได้คำตอบว่า ปัจจัยความสำเร็จคือ วิธีการจัดการเรียนการสอนของครูที่กระตุ้นให้นักเรียนพัฒนาทักษะ การ อ่าน และสามารถใช้ทักษะการอ่านได้อย่างถูกต้องรอบด้าน

นอกจากนี้ เมื่อกลับมาศึกษาข้อมูลของประเทศไทย ก็พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาของ โรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ล้วนได้ผลคะแนนการรู้เรื่องการอ่าน สูงกว่าผลเฉลี่ยของ OECD อย่างมีนัยสำคัญ และผลการประชุมกลุ่มสนทนา (focus group) ครู

2558 ภาษาไทยของโรงเรียนสาธิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อเดือน มกราคม พุทธศักราช ก็ได้คำตอบที่น่าสนใจว่า ความสำเร็จดังกล่าว เกิดจากการที่ครูมุ่งเน้นให้นักเรียนมีโอกาสอ่านและฝึกคิด วิเคราะห์ รวมทั้งเชื่อมโยงการฝึกอ่านกับประสบการณ์การอ่านของนักเรียน โดยให้นักเรียนสะท้อนผลการอ่านผ่านการเขียนและการพูด บนพื้นฐานของเหตุและผล

นอกจากการจัดการเรียนการสอนของครูแล้ว หนังสือประกอบการสอนอ่านและแบบวัดความสามารถในการอ่านก็เป็นอีกปัจจัยความสำเร็จหนึ่ง ในการพัฒนาการรู้เรื่องการอ่าน

Bozkurt (2014) กล่าวว่า นักเรียนเกาหลีมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติทั้งการอ่านบทอ่านที่หลากหลายและการฝึกตอบคำถามที่มีรูปแบบหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยกับการอ่านบทอ่านที่หลากหลาย และการตอบคำถามที่มีรูปแบบของข้อคำถามที่หลากหลายในแบบวัดการรู้เรื่องการอ่านของ PISA ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว ก็สอดคล้องกับการดำเนินการของโรงเรียนสาธิตแห่งจุฬาลงกรณ์ ฝ่ายมัธยม ที่จัดกิจกรรมอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีโอกาสเลือกอ่านบทอ่านเสริม ที่เกี่ยวข้องกับสาระต่าง ๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองสนใจ และเขียนสะท้อนความคิด นักเรียนจึงได้รับโอกาสอ่านบทอ่านที่นอกเหนือจากหนังสือเรียน และได้เปิดโลกทัศน์การอ่านที่กว้างไกลกว่าการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา

นอกจากนั้น โรงเรียนยังจัดหาบทอ่านประเภทต่าง ๆ มาให้นักเรียนได้อ่าน นอกเหนือจากอ่านหนังสือเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ นักเรียนจึงได้อ่าน บทอ่านที่มีความคล้ายคลึงกับบทอ่านในข้อสอบของ PISA ด้วย

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้การอ่านที่เน้นการวิเคราะห์ ตีความ สะท้อน และประเมินผล เลือกใช้สื่อบทอ่านเสริมที่หลากหลาย และสร้างข้อสอบวัดการอ่านที่มีรูปแบบหลากหลายได้นั้น ต้องการการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้ความสำเร็จเกิดขึ้นได้ โดยไม่เป็นการะหนักของครูและโรงเรียนเพียงลำพัง

แรงสนับสนุนจากองค์กรทางการศึกษา คือ พลังเสริมในการพัฒนาการรู้เรื่องการอ่าน

ด้วยเหตุที่ว่า ผลการทดสอบ PISA ของนักเรียนไทยในช่วงปี 2000 ถึง 2015 ที่ผ่านมามาอยู่ในระดับต่ำ และในปีค.ศ. 2018 นี้ PISA จะดำเนินการประเมินผลการรู้เรื่องการอ่าน กระทรวงศึกษาธิการจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการรู้เรื่องการอ่านให้กับนักเรียนมัธยมศึกษา โดยกำหนด เป้าหมายให้ผลการวัดความสามารถการรู้เรื่องการอ่านของ PISA ในปี พ.ศ. 2561 อยู่ในระดับที่ดีขึ้น คือ มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 500 คะแนน และได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโดยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

ของครู พร้อมมุ่งสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2574 เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและส่งผลต่อผลการทดสอบการรู้เรื่องการอ่านของ PISA และเริ่มดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ ด้วยการจัดประชุมปฏิบัติการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ตามแนวทางการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ PISA เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพของครูในการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่านเพื่อใช้ประเมินผลการอ่านของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

การให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถในการสร้างข้อสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านตามแนว PISA ให้ครู นับเป็นการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทำข้อสอบการรู้เรื่องการอ่านที่มีรูปแบบของบทอ่านและข้อคำถามที่ใกล้เคียงกับข้อสอบของ PISA อย่างไรก็ตาม กระทรวงศึกษาธิการควรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการรู้เรื่องการอ่านควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้ครูภาษาไทยและครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ สามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะการรู้เรื่องการอ่าน เนื่องจากการพัฒนาการรู้เรื่องการอ่านให้นักเรียนเป็นหน้าที่ของครูทุกวิชา ที่ต้องร่วมมือกันส่งเสริมและสนับสนุน ไม่ใช่เพียงแคหน้าที่ของครูภาษาไทยเพียงอย่างเดียว

การจัดการเรียนรู้การอ่านของครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่านด้านการคิด วิเคราะห์ ตีความ และเชื่อมโยงสิ่งที่อ่านกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มากกว่าที่จะมุ่งเน้นให้นักเรียนท่องจำหรือจับใจความสำคัญ

การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สามารถทำได้ด้วยการสร้างและประสานความร่วมมือกันระหว่างนักการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการกับศึกษานิเทศก์ และอาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัย จึงนับเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ของการสร้างแรงเสริมในการพัฒนาครู ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ การเป็นผู้ชี้แนะ และการเป็นพี่เลี้ยงครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้การรู้เรื่องการอ่าน

ดังนั้น นอกจากผู้บริหารโรงเรียนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมบทอ่านที่หลากหลาย และการสร้างโอกาสการฝึกอ่านในระดับการตีความ การสะท้อนผลการอ่าน และการประเมินค่า แล้ว ยังต้องแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก เพื่อการจัดหางบประมาณในการจัดเตรียมบทอ่าน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และการจัดหาผู้เชี่ยวชาญจากโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ และจากมหาวิทยาลัยมาช่วยพัฒนาสมรรถนะการสอนของครูด้วย

การพัฒนาการรู้เรื่องอ่านของนักเรียนไทยไม่ใช่หน้าที่ของครูวิชาใดวิชาหนึ่ง แต่เป็นพันธกิจของครูทุกคนในโรงเรียน ตลอดจนถึงผู้บริหารโรงเรียน นักการศึกษาในหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งคนในครอบครัวด้วย ดังนั้น ความสำเร็จในการพัฒนาการรู้เรื่องอ่านให้กับนักเรียน จะเกิดขึ้นได้ตามเป้าหมายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ บุคลากรทางการศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ ต้องร่วมมือกันพัฒนาทั้งการจัดการเรียนรู้และการสร้างข้อสอบวัดการรู้เรื่องการอ่านของครู การสนับสนุนด้านสื่อ – บทอ่านที่หลากหลาย “Reading is important, because if you can read, you can learn anything about everything and everything about anything.” - Tomie dePaola

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ณัฐธิดา โยธา และสมบัติ พ้ายเรือคำ. (2559). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่านตามแนวทางการประเมินผล PISA. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*: 189-197.
- ธงชัย ชิวปรีชา. (2557). *ประชุมเร่งรัดการยกระดับคุณภาพผู้เรียนสู่การประเมิน PISA*. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/websm/2014/mar/073.html>
- ดวงจันทร์ วรคามิน, บัณฑิต รักอำนวยกิจ, และยศวีร์ สายฟ้า. (2559). *การศึกษาความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). *กรอบโครงสร้างการประเมินผลนักเรียนโครงการ PISA 2009*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *กรอบโครงสร้างการประเมินผลนักเรียนโครงการ PISA 2015*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สันติวัฒน์ จันทรีโต และนาทพงศ์ หนูสวัสดิ์. (2560). *การอ่าน*. เอกสารประกอบการอบรมโครงการพัฒนา สมรรถนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สังกัด สพม. 42 ระดับชั้นมัธยมศึกษา (5-4 สิงหาคม หน้า 72-51). กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม. (เอกสารอัดสำเนา)
- สุนีย์ คล้ายนิล. (2547). *ความรู้และทักษะของเยาวชนไทยสำหรับโลกวันพรุ่งนี้*. กรุงเทพมหานคร: เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป.

สำนักงานรัฐมนตรี. (2559). แลงข่าวผลการประเมิน PISA 2015. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/websm/2016/dec/499.html>

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ภาษาอังกฤษ

Bozkurt, U., (2014). Development of Reading Literacy in South Korea from PISA 2000 to PISA 2009. *Egitim ve Bilim*, 39(173), 140-154.

Eraslan, A., (2009). Reasons behind the Success of Finland in PISA. Necatibey Faculty of Education, *Electronic Journal of Science and Mathematics Education*, 3(2), 238-248.

Kim, J. W., (2007). Characteristics of the 2007 revision of Korean language curriculum. *Journal of Korean Education*, 6, 101-129.

Nusawat, N., (2016). *A study of relevancy of method in teaching reading by Thai language teachers and the PISA reading literacy: A focus group study in finding suggestion for developing students reading performance for PISA*. Dissertation in Master of Arts, Department of Curriculum Pedagogy and Assessment University College London.

ผู้เขียน

อาจารย์นาทพงศ์ หนูสวัสดิ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
อีเมล: samuraiaof@gmail.com